

NÖF

Nemzeti Örökségvédelmi
Fejlesztési Nonprofit Kft.

MŰ

Wenckheim-kastély,
Szabadkígyós
Ingyenes kiadvány

Kastély- és Vármagazin különszám

emlék

WENCKHEIM
KRISZTINA,
a leggazdagabb árva

Vendégségben
Wenckheiméknél

Szabadkígyós
legendás könyve

Múltunk
jelen időben

NEMZETI KASTÉLYPROGRAM
ÉS NEMZETI VÁRPROGRAM

LÁTOGASSON EL HELYSZÍNEINKRE!

BAJNA, SÁNDOR-METTERNICH-KASTÉLY

DÉG, FESTETICS-KASTÉLY KASTÉLYPARK

EDELÉNYI KASTÉLYSZIGET

FÜZÉRRADVÁNY, KÁROLYI-KASTÉLY

NÁDASDLADÁNY, NÁDASDY-KASTÉLY

OROSZLÁNY-MAJKPUSZTA, KAMALDULI REMETESÉG

OZORA, PIPO-VÁRKASTÉLY

PÉCEL, RÁDAY-KASTÉLY

PÉCS, IDRISZ BABA TÜRBÉJE

SIROKI VÁR

SOMOGYVÁR, SZENT LÁSZLÓ NEMZETI EMLÉKHELY

SÜMEG, PÜSPÖKI PALOTA

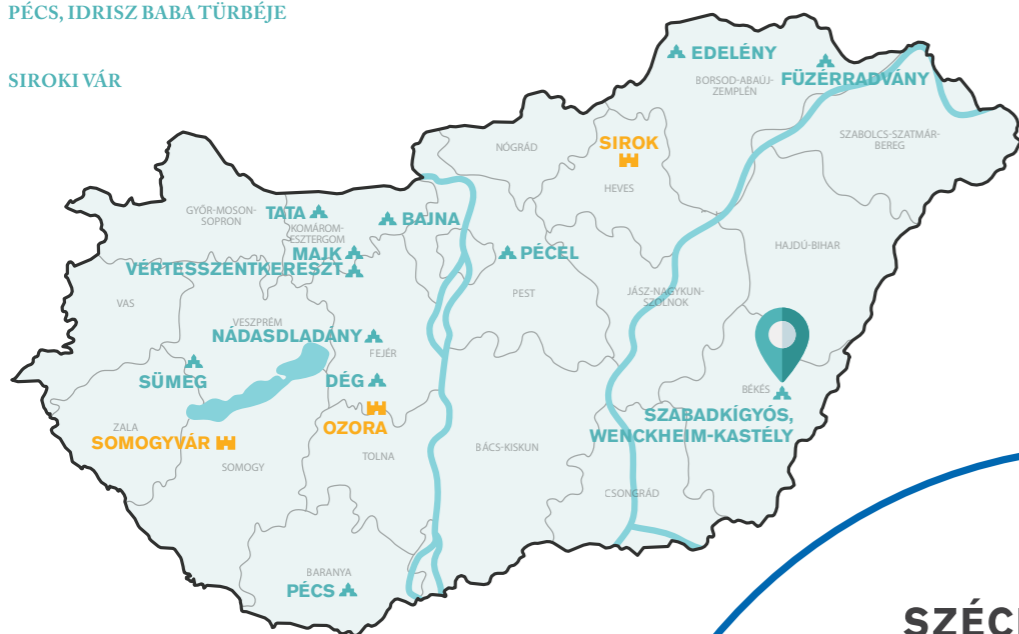
SZABADKÍGYÓS, WENCKHEIM-KASTÉLY

TATA, ESTERHÁZY-KASTÉLY

VÉRTESSZENTKERESZT, BENCÉS APÁTSÁGI ROMOK

A helyszínek nyitvatartásával kapcsolatban kérjük, érdeklődjön a nof.hu weboldalon. A Nemzeti Kastélyprogram és Nemzeti Várprogram felújítási munkálatairól további információt az nkvp.hu oldalon talál.

Múltunk
jelen időben | NEMZETI KASTÉLYPROGRAM
ÉS NEMZETI VÁRPROGRAM

Felelős kiadó: NÖF Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
Főszerkesztő: Woth Zsófia
Fotó: Kovács Zoltán
Elérhetőségek: 1113 Budapest, Daróczi út 3.
info@nofnft.hu
+36 70 507 6191

A NÖF Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft.
a Nemzeti Kastélyprogram és Nemzeti Várprogram koordinátora.

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Újra élettel telik meg Szabadkígyós „mesekastélya”

■ A felújított szabadkígyósi kastély déli homlokzata

A hatalmas angolparkjával és káprázatos berendezésével, a négy évszakra megfelelően négy épületrészből álló kastély korának legfényűzőbb és technikailag legkorszerűbb palotájának számított az országban. A legenda szerint az építető grófnak és feleségének az volt a kívánsága, hogy a kastélynak 52 szobája legyen, ahány hét van egy évben és annyi ablaka, ahány nap van egy évben, tehát 365.

A Nemzeti Kastélyprogramnak köszönhetően Békés megye ikonikus épületén 2019-ben kezdődtek meg a rekonstrukciós munkák. A nagyszabású projekt során megújult a kastély

főépületének teljes homlokzata, földszinti térsora, a pince egy része, a fölépcsőház és a kilátótorony. Restaurálták a falfestéseket, az értékes padló- és falburkolatokat, amellyel, hogy a főépületben teljes tetőfelújítás, utólagos szigetelés és gépészeti munkák valósultak meg. A szakemberek a teljes körű közműfejlesztést is elvégezték a műemléképületben. A korhű módon berendezett termek olyan műtárgyakkal és interaktív tartalommal teltek meg, amelyek a híres építető Wenckheim házaspár, Frigyes és Krisztina kiterjedt, a környék fejlődésére is hatást gyakorolt kapcsolati hálóját mutatják be. A kastélyban látható kiállítás a Vendégségben Wenckheiméknél elnevezést

kapta, hiszen központi témája a grófi család híresen élénk társasági élete. A kiállítás eszközei is azt az érzést erősítik, hogy a betérő vendégségbe érkezett a grófi családhoz: a tárlat főúri tradíciókon, szertartásokon és romantikus, szerelmes történeteken keresztül kalauzol vissza a múltba. A 20. század eleji technikai újdonságokra fogékony Wenckheimék fényképezéshez, filmzéshez, autós közlekedéshez, sőt repüléshez való viszonya is megjelenik. A családnak saját kísérője is volt, éppen ezért a látogatók VR szemüveg használatával átélhetik a repülés élményét is. Ezenkívül kipróbálhatják a személyzeti hívócsengő-rendszert, képeslapot készíthetnek és a korabeli divat- vagy gasztronómiai szokásokról is sok érdekességet tudhatnak meg az interaktív tárlatnak köszönhetően.

Az ismét régi pompájában látogatható Wenckheim-kastélyba érkezők egy varázslatos, arisztokrata világba csöppenve, játékos formában élhetik át az építetett családi tradícióit és hagyományait. A látogatási útvonal végigjárása a hagyományos idegenvezetés mellett többnyelvű virtuális idegenvezető eszkö-

zön elérhető, izgalmas szerepkártyák segítségével is lehetséges. A fejlesztés keretében felfrissült kastélyparkban tematikus játszótér várja a legkisebbeket. A megszórt szökőkút pedig interaktív fény- és hanghatásokkal varázsolja el azokat, akik vendégségbe érkeznek Wenckheimékhez.

Köszönöm mindazok áldozatos munkáját, akik szakértelmükkel, két kezük munkájával, tudományos kutatásaikkal, tervezői tevékenységükkel vagy bármely további módon hozzájárultak ahhoz, hogy ez a műemlék ma ismét azt az arcát mutassa, amiben egykor a grófi család tagjai nap mint nap gyönyörködtek.

Feltekintve a csodálatos épület megújult homlokzatára azt remélem, mindannyiunkban megfogalmazódik az érzés: van mire büszkének lennünk!

Glázer Tamás, a NÖF Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatója

A historizmus építészeti remeke

Dr. Virág Zsolt, a Nemzeti Kastélyprogram és Nemzeti Várprogram miniszteri biztosa, Glázer Tamás, a NÖF Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatója

„...az országnak stílszerűség, kényelem és fejedelmi pompára nézve legszebb kastélya” – Vasárnapi Ujság, 1882.

Báró Harruckern János György császári élelmezési főhadbiztos, magyar udvari kamarai tanácsos, későbbi Békés vármegyei főispán 1720-ban lett Kígyópuszta földesura, amikor III. Károly király neki adományozta a gyulai uradalmat. A bárói család kihalása után leányági örökösökre szállt a terület, Kígyópuszta a gróf Wenckheim család tulajdonába került. A birtokmegosztás után Wenckheim (III.) József cs. kir. kamarás kiköltözött a kigyósi pusztára, ahol egy ma is meglévő kúriát emeltetett klasszicista stílusban, valamikor 1808 és 1831 között. A gróf 1844-ben id. Czigler Antal tervei szerint egy

késő klasszicista stílusú sírkápolnát is építtetett a kúria közelében, ez alatt alakították ki a családi kriptát. (Ybl Miklós később historizáló stílusban alakította át a sírkápolnát, az épület ekkor nyerte el mai formáját.)

A jó gazda

Wenckheim (III.) József hatalmas vagyona ellenére is meglehetősen egyszerű, puritán életet élt a kúriában. Állandóan nyitva álló szobájából és asztalfiókjából egyetlen alkalmazottja sem tulajdonított el soha semmit. Wenckheim bőkezűen támogatta a jótékonyági intézményeket, az 1848–49-es szabadságharc idején is jelentős összeget juttatott a honvédseregnek. A kiváló

A szabadkígyósi kastély déli homlokzata. Klösz György felvétele, 1895–99 (Forrás: HU.BFL.XV.19.d.1.11.204)

gazdának számító gróf a kigyósi uradalom gazdálkodását – tisztartói segítségével – saját maga irányította. A birtokon meghonosították a jól jövedelmező dohánytermesztést, korszerű gőz-, szél- és vízimalmokat építettek, valamint egy – hamarosan országos hírűvé váló – ménest is alapítottak 1842-ben.

Fekete koporsó nászajándékba

A kétszer megözvegyült Wenckheim (III.) József harmadik feleségét, Scherz Krisztinát romantikus körülmények között vette feleségül. Jövendőbelije édesanyja a gróf kulcsárnőjeként szolgált. A 67 éves grófnak megtetszett annak 22 éves lánya, és udvarolni kezdett neki. Emiatt a kulcsárnő és lánya felmondtak, a gróf azonban díszmagyarját magára öltve, megkérte az ifjú Scherz Krisztina kezét. Az esküvőt 1847. november 25-én tartották meg, a házasságnak azonban nem örült mindenki a Wenckheim rokonságban. Különösen Wenckheim (I.) Károly vette zokon a frigyet, ugyanis (III.) József halálával ő lett volna a hatalmas vagyon örököse. Dühében egy fekete koporsót küldött az idős grófnak a házasságkötés alkalmából, azzal az üzenettel, hogy „*Neked nem asszony, hanem ez kell*”. Jókai Mór: Egy magyar nábob című regényében ezt az esetet örökíthette meg. A 67 éves Wenckheim grófnak hamarosan lánya született, a feleség azonban nem sokkal élte túl a kis örökös érkezését.

Az örökösön

Wenckheim (III.) József 1852-ben bekövetkezett halálakor egyetlen lányára, az akkor hároméves Wenckheim Krisztinára szállt a hatalmas vagyon, a birtokot hosszú ideig gyámok irányították. Krisztina 1872-ben házasságot kötött unokatestvére – a hagyomány szerint az apjának koporsót küldő – Wenckheim

(I.) Károly fiával, Wenckheim (I.) Friggyessel. A házasságkötés után felmerült, hogy az ifjú pár megvásárolja özvegy gróf Wenckheim (IV.) Józsefnétől a gyulai kastélyt állandó lakóhely céljára, az adásvétel azonban végül nem valósult meg.

Modern kastély

A házaspár így Ókígyóson, mai nevén Szabadkígyóson új kastélyt emeltetett 1875 és 1879 között. A historizáló, döntően német neoreneszánsz stílusú épület terveit Ybl Miklós készítette. A kastély földszintjének északkeleti végén a kápolna, délkeleti végén – az 1930-as években lebontott – télikert állt. A kápolnától nyugatra a díszlépcsőház, majd a galériás előcsarnok következett, a télikerttől nyugatra pedig a faburkolatos ebédlő, a faburkolatos könyvtár, majd a fogadósalon állt. A földszint nyugati részén középfolyosó futott végig, ettől északra a gróf, délre a grófné lakosztályai kaptak helyet. Az emeleten vendégszobák sorakoztak, az alagsorban szobák, éléskamrák, boros- és veteményes pincék, gyümölcsstartók és faszínek voltak.

A rezidenciát a kor legmodernebb technikai vívmányaival szerelték fel: a pincében elhelyezett gőzgép a toronyba pumpálta fel a vizet, majd onnan a vascsővezetékbe került. A kastély szobáit, valamint a parkot és az istállót is innen látták el vízzel. A kastély körül egykor gázlámpák világítottak, a világítógázt az ún. gázházban fejlesztették a konyha épülete mögött. A kastély kiterjedt angolparkjának kialakítása a rezidencia építésével egyidejűleg kezdődött. Az épület főhomlokzata (déli homlokzata) előtt geometrikus kertet, úgynevezett pleasure groundot alakítottak ki, amelyben ma is láthatók a nyírott buksszössvények és tiszafák.

A Wenckheim család 1944 augusztusában hagyta el a kastélyt és Bécsbe menekült. A családtagok 1947-ig éltek a császárvárosban, ahol egy csokoládégyárban dolgoztak. A gróf és a családja később Algériába költözött, (V.) József ott halt meg 1952-ben. A kastélyt a II. világháború után államosították, majd mezőgazdasági és élelmiszeripari szakiskolát helyeztek el benne. Az intézmény kiköltözése után az épület egy ideig üresen állt, majd 2019 és 2022 között a Nemzeti Kastélyprogram keretében nyerte vissza egykori szépségét, valamint az új funkciók révén megvalósult a turisztikai vonzerővé fejlesztése is.

Dr. Virág Zsolt, a Nemzeti Kastélyprogram és Nemzeti Várprogram miniszteri biztosa, művészettörténész

Vendégségben Wenckheiméknél

Tóth G. Péter a kastély könyvtárban

Amikor 2017-ben elkezdtem a szabadkígyósi kastély kiállítási koncepcióján dolgozni, alig voltak ismereteim az épület és a család történetéről. Éppen ezért a legelső lépést a terepbejárás, a dokumentumok és fellelhető tárgyak gyűjtése jelentette, hogy képet alkothassak az építetők életéről. Felkutattam azokat a „kulcstárgyakat”, amelyekre fel lehetett fűzni ezt az időközben kibontakozó, többszörös történetet. Így került a látóterembe például a família kis ezüst keresztelőkancsója, amely számomra a család középpontú Wenckheim házaspár élet-szemléletét szimbolizálja. Ritkaságnak mondható, hogy ilyen relikviák előkerülnek egy-egy kifosztott kastély tárgyai közül. Természetes volt, hogy a kiállítás gerincét az építető páros és a híres vendégkönyvük alkotja majd, hiszen ez egy nem min-

dennapi kordokumentum. A több ezer névbejegyzésből álló anyagot digitálisan is feldolgoztuk, így egy interaktív eszközön a látogatók is belelapozhatnak, sőt a népes vendégsereg sorát folytatva regisztrálhatják is magukat. Tudjuk például, hogy Ybl Miklós, a kastély tervezője is szerepel ebben a névsorban, aki a megnyitást követően töltött el egy éjszakát az emeleti vendégszobák egyikében.

Ismeretlen ismerősök

A kastély műtárgyait ma is gazdagítja egy Bösendorfer zongora. A vendégkönyv tanúsága szerint, ha nem is ezen, de ennek kortársán sokat játszott Erkel Ferenc özvegye, Adler Adél

■ A Wenckheim család ezüst keresztelőkancója

Ősök emlékezete, másképp

A kastélynak sem tárgyi leltárkönyve nem maradt fenn, sem archív fotókban nem bővelkedett, hogy a berendezéséről átfogó ismeretünk legyen. Összesen 2-2 felvétel készült a nagyszalonról és a nagybédlő enteriőrjeiről, valamint egyetlen kép a grófi dolgozószobáról Klósz Györgynek köszönhetően. A nagyszalon mint a vendégvárás, így a reprezentáció központja, igen kényelmes, mégis elegáns, egyedi bécsi bútorokkal berendezett terem volt. A bútorzatát – a kor ízlésének megfelelően – itt is minden bizonnyal 10-15 évente lecserélték. A termek újrakomponálásakor igyekeztünk az archív fotókról megismert hangulatot visszaidézni a tapétákkal, drapériákkal és a műtárgyakkal. A kastélyban nem volt (nem ismerjük) a korban hagyományos, az ősök portréit felvonultató arcképcsarnok. A családtagokat ábrázoló festmények az enteriőrök kiegészítő alkotásai lehettek. A nagyszalonban egy litográfia örököltette meg például azt a nevezetes jelenetet, amikor a 8 éves Krisztina a birtokán fogadta az uralkodópárt, Sisit és Ferenc Józsefet (1857), de festményt kapott az a családi esemény is, amikor Borossebesen az egész család köszöntötte az akkor már idős uralkodót 1893-ban. Érdeemes szemügyre venni például László Fülöp, a portréfestészet egyik kiemelkedő alakjának szinte már fotórealisztikus alkotását is, amin Wenckheim Krisztina grófnő unokái, Denise és Lajos Rudolf láthatók anyjuk, Wenckheim Friderika társaságában (1907). Ők mindhárom sokszor és sok időt eltöltve tartózkodtak a kastélyban.

Haladó szellemiség a kastélyban és a birtok irányításában

A reprezentatív terek mellett az északi szárnyban kaptak helyet a gróf privát (férfias) helyiségei, a déli szárnyban terült el a „női birodalom”. A két oldal között néhány, tapétával fedett titkos ajtó is feltűnik. A korábbi kastélydokumentációban budoárként szereplő teremben előkerült egy földbe süllyesztett fürdőkád. Ennek a felfedezésnek köszönhetően fejtettük meg, hogy hogyan is működött a kastély vízellátása: a torony víztoronyként funkcionált, innen látta el az adott szobákat folyóvízzel. A korabeli Szalon Újság is megemlékezett róla, hogy itt szinte mindenütt – még a vendégszobákban is – „*mint Mózes csodákat tévő vesszeje alól: a kígyósi kastélyban mindenfelől ömlik a víz!*”. Az emeleten kaptak helyet a vendégszobák, amelyek mindegyikéhez önálló fürdőszoba tartozott. A vízöblítéses WC-khez minden bizonnyal csapadékvizet használtak, amelyhez szintén külön vízgyűjtő rendszert alakítottak ki. Egy igen

komplex és haladó szemléletű gépészet működött a kastély kulisszái mögött Ybl rendkívüli megoldásainak köszönhetően. Nem csak a technikai megoldások terén volt haladó szemléletű a Wenckheim házaspár, a józan belátásból fakadó társadalmi szolidaritás is központi elemként jelent meg a birtokon. Egy olyan, több intézményből álló szociális hálót hoztak létre és működtettek, ami fenntartható módon gondoskodott az alkalmazottaikról, a birtokaikon dolgozókról vagy épp azok gyermekeiről, időskorúiról. A kegyúr (Krisztina és Frigyes közösen) nemcsak templomépítést finanszírozott vagy segítette a működést szervezni anyagiakkal, de az egyházon keresztül, annak közreműködésével a híveket is patronálta. Nem feledkeztek meg az árvákról, az elesettekről, a szegényekről. Nyugdíjalapok és egészségügyi alapok szolgálták az általános jólétet, de karácsonykor külön ajándékot kaptak a birtokon élő gyerekek is. Ezt a tájegységet – a Fėja Géza után csak Vihar-

saroknak nevezett országrészt – a földmunkából élő nagytömegű agrárproletárság jellemezte, akiknek munkajogi követeléseitől voltak hangosak az 1890-es évek. A Wenckheim család kora tudatos munkáltatójaként idejekorán felismerte, hogy gondoskodnia kell a nekik dolgozókról. Családtagjaikon túl az őket szolgálók és munkásaik életminőségéért is felelősséget vállaltak. Eközben pedig a hozzájuk látogatókat is jól tartották, legyen szó akár tanítóról, nőegyleti képviselőről, árvaházi dolgozóról, egyházi főméltóságról vagy a hazai nemesség tagjairól.

Bízom benne, hogy az interaktív elemekkel gazdagított kiállítás megtekintése mindezt a nagyságot és szellemiséget átadja látogatóinknak, akik reményeim szerint örömmel lépnek be a Wenckheim család vendégeinek sorába.

Tóth G. Péter, a kiállítás kurátora

■ Földbe süllyesztett fürdőkád

Az építetők szellemiségében

■ Pap Mária a kastély kávézójában

Mivel Békés megyei származású vagyok, gyermekkoromban gyakran kirándultunk a kastélyhoz a szüleimmel. Már kislánycént elbűvölt a fenséges épület látványa, amelynek a falai között bárki könnyen grófkisasszonynak képzelheti magát. Később, turisztikai szakemberként már nemcsak érzem, hanem meg is értettem a kastély összehasonlíthatatlan vonzerejét. Az egyedülálló örökség minden emberre – legyen az látogató vagy itt dolgozó – mély benyomást tesz pompájával, méreteivel és harmonikus kisugárzásával. Megtisztelő számomra, hogy jelen lehetek a szabadkígyósi Wenckheim-kastély újjászületésénél, és kollégáimmal átélhetővé tesszük vendégeink számára a 19. századi vidéki arisztokrácia mindennapjait. Létesítményvezetőként kamatoztathatom a bel- és külföldön szerzett tapasztalataimat a turisztikai desztinációs menedzsment és vonzerők népszerűsítése terén. Berlinben alkalmam adódott

Magyarország megismertetéséért dolgozni, Gyulán a Dél-Alföld mint turisztikai régió népszerűsítéséért tevékenykedhettem, Budapestet képviselve pedig a világ egyik legszebb nagyvárosának lehettem büszke nagykövete.

A szabadkígyósi Wenckheim-kastély vezetőjeként latba vehetem az összes gazdasszonyi, háziasszonyi tapasztalatomat is, hiszen itt a vagyonvédelem, a műszaki feladatok, a látogatómenedzsment, rendezvényszervezés és vendéglátás kihívásai egyaránt megtalálhatók. Meggyőződésem, hogy a Gyula-Békéscsaba térség csillogó ékköve lesz a kastély a hazai és külföldi vendégek körében egyaránt, így a nyelvtudásnak is jó eséllyel hasznát veszem majd. Mivel a világ számos pontján megfordultam, tapasztalataimat a látogatói koordináció és kollégáim edukációja terén is tudom hasznosítani.

■ Olvasószoza a női szárnyban

Újraéledő terek

Habár az építészeti felújítás befejezése után érkeztem, a műtárgyak beérkezése és a kiállítás berendezése már a szemem előtt, az én és kollégáim közreműködésével zajlott. A gondosan kiválasztott és ragyogóan helyreállított csillárok felszerelése mindent új „megvilágításba” helyezett, életre keltek pompás termek. A kastély parkja remek kiránduló célpont és sétahelyszín, a három évig tartó felújítás során is mindvégig látogatható volt. Így tehát a romos állapotában is impozáns épület a látogatók szeme láttára vált újból gyönyörűvé. Természetes, hogy belülről is szeretnék mielőbb megtekinteni, így rendszeresen elhangzik a kérdés és azonnal az ígéret is az erre járók részéről: „*Mikor nyílik a kastély? Majd jövünk!*”

Interaktív tárlat született

Bizonyára sokakat rabul ejt majd Krisztina grófnő fürdője, ahol földre süllyesztett medencét tártak fel. A hozzá tartozó installáció a kor piperderivatjába enged bepillantást, a hölgyek körében ez nagy érdeklődést válthat ki. A VR szemüveg kiszakít a jelenből és egy arisztokratikus múltba repít vissza. Az építetők a családi- és társadalmi életüket egyaránt a szalonban élték: a társalkodó bútorokkal berendezett terme látványos fotómotívumokat kínál. Wenckheim Krisztina kicsi,

nőiesen ívelt és nagyon meghitt olvasószobája szinte a grófnő lelkébe enged bepillantást, amit sokan próbálnak majd tetten érni és megörökíteni. A márványkandallók súlyosan fenséges darabjai egy egész fotósorozatot érdemelnek, a grófi pipázó férfias kisugárzása szintén sok lájkot és kattintást kap majd. A kiállítás végén, az elegáns Krisztina kávéházban vagy annak teraszán elfogyasztott kávé és sütemény pedig alkalmat teremt megpihenni és megbeszélni az átélteteket.

Krisztina öröksége

Wenckheim Krisztina grófnő hátrányból indult, hiszen édesanyja cselédsorból származott. A szolid és erényes nevelésnek, valamint született jó lelkének köszönhetően kiváló ember és érzékeny asszony lett belőle. Igazságos, jótékony és következetes úrnője volt a rábízottaknak, gyámoltója a kigyósi uradalom népének csakúgy, mint saját gyermekeinek. Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc leverése után a kiegészítés felé tartó vidéki Magyarország viszonylagos nyugalma lehetőséget teremtett számára, hogy kibontakoztathassa sokoldalú személyiségét. Nyelveket és zenét tanult, kedves zongorája a kiállítás keretében ma is megcsodálható. Példás családi élete, a birtok jövedelmei és a grófnő fejlett esztétikai érzéke térben és időben szerencsésen találkoztak a kor ünnepeit építész, Ybl Miklós tehetségével. Így épülhetett meg ez az impozáns kastély.

Nagy felelősséget viselünk kollégáimmal abban a tekintetben, hogy harmonikusan illesszük egymás mellé az örökség védelmét és a látogatói élményt. A régi pompánál is pompásabban helyreállított kastélytermek, az értékes műtárgyak és a korhű berendezés, illetve maga a mindent átható történelmi milió tekintélyt parancsol, tiszteletet követel munkatárstól, látogatótól egyaránt. Az élő tárlatvezetés és az interaktív tartalmak legendáikkal teszik élővé a történelmet. A környékbeliek és a parkban sétálók érdeklődése tapintható, így nagy látogatottságra számíthat az induló időszakban. Gyula mint fürdőhely, és Békéscsaba mint megyeszékhely közelsége miatt a látogatói utánpótlás folyamatosnak és fenntarthatóan ígérkezik. A hazai és nemzetközi kommunikációs vérkeringésbe és kastélyhálózatba bekapcsolódva Szabadkígyós messze földön híres vonzeróvá válhat. Látogatóinkat ugyanolyan szeretettel várjuk a megszületett kastélyban és parkjában, ahogy egykor az építetők páros, Krisztina és Frigyes látta vendégül az ide érkezőket.

Pap Mária, a szabadkígyósi Wenckheim-kastély létesítményvezetője

Szabadkígyós legendás könyve

■ Az egykori Wenckheim könyvtár megmenekült kötetei a kastély könyvtártermében

A faburkolatos könyvtár az egyik olyan terem, ami megmenekült a pusztulástól a kastély 1940-es évek közepén történt (szinte) kifosztását követően. A kazettás mennyezet, valamint az összefüggő könyvespolc-rendszer is eredeti pompájában látható. A szoba különleges ékessége a Wenckheim-címeres márványkandalló – benne a címeres füstlemez – és az intarziás parketta. A beépített szekrényekbe visszakerült a szabadkígyósi Wenckheim könyvtár több száz könyve. Ez az egykor mintegy 4000 kötetet számláló gyűjtemény mindössze közel 10%-a, de ide került az a közel 600 kötetből álló, Wenckheim családhoz köthető könyvtártöredék is, amelyet a felújítás végéig a szolnoki Versegly könyvtár őrzött. Ezen kötetek származására csak feltételezéseink vannak, annyi bizonyos, hogy lelkes szolnoki könyvtárosok menekítették meg a papírgyári bezárás elől 1946-ban. Gerincükön római betűket és sorszámokat láthatunk, amelyek a tematikus besorolást és a könyvespolci tárolást segítették. A kígyósi kastélykönyvtár eredeti, exlibrisekkel ellátott kötetei Féja Géza író, újságíró,

tanár áldozatvállalásának hála menekülhettek meg 1951-ben. A muzeális értékű könyvek ekkor kerültek a békéscsabai városi könyvtárba, ugyanakkor, amikor a kastély több festménye is a Munkácsy Mihály Múzeumba. A Békés megyei íróknak továbbá egy, a szabadkígyósi birtok története szempontjából meghatározó könyv megmentését is köszönhetjük. A kastély vendégeit regisztráló híres ezüstcsatos vendégekönyv szintén az író értékmentő munkássága révén kerülhetett vissza Szabadkígyósra.

33 év, 947 vendégnév

A Wenckheim házaspár hét gyermeket (Friderika, Krisztina, József, László, Pál, Mária, Ilona) és számos unokát nevelt fel. Egy idő után egészen nagy létszámú család élt az ókígyósi kastélyban. Wenckheimék több száz vendéget – köztük például számos tanítót, oktatót, edzőt, társalkodót – fogadtak a kastélyban, amit a megmenekített vendégekönyvük sok ezer bejegyzése is bizonyít. Ez a könyv egyfajta naplónak tekinthe-

tő, amelyben az első bejegyzés 1879. június 19-én, a kastély átadását követő napon kelt, az utolsót pedig 1912. június 28-án, Wenckheim Frigyes halála után néhány nappal rögzítették. A két időpont között 24 166 naptári napot regisztráltak, 375 oldalon keresztül. Két hasámban sorakoznak a nevek és a dátumok, nagyjából azonos kézírással vezetve. A mélyebb hálózat, avagy genealógiai* vizsgálat során kiderült, hogy a több mint 24 ezer látogatói nap 947 különböző sze-

mélyhez kötődött. A vendégek között a főúri világ olyan neves tagjai is megtalálhatóak, mint az Erdődy, Károlyi, Draskovich, Bolza, Teleki, Desseffy, Csekonic, Zichy, Esterházy, Szapáry, Cziráky grófok, a Trauttenberg, Vécsey és Wenckheim bárók, valamint számos közméltóság és celebritás.

Vendégek könyv mint családi napló

Érdekes megfigyelni, hogy míg kezdetben a távolabbi rokonok és az idegenek látogatása a jellemzőbb, addig az 1890-es évek közepén megváltozik ez a tendencia. Férjhez mennek a lánygyermek, megnősülnek a fiúk, és ezzel együtt a családi látogatások lépnek előtérbe. Mint egy eseménynaptárból, megtudhatjuk, mikor volt vendégség a kastélyban, illetve, hogy melyik ünnepek jelentősek a családban. A születésnapok például igen fontosak, a névnapok kevésbé, de a házassági évfordulók megint kiemelt ünnepek számítanak. Amikor papi méltóságok jelennek meg a vendéglistában, tudható, hogy egyházi ceremónia is történt a kápolnában, pl. keresztlőt tartottak vagy a házasság kötelékére emlékeztek. Az is szembetűnő, hogy a család bővülésével, az unokák születésével párhuzamosan a Nádasdyak és a Széchenyiek – akik Wenckheim-lányokat vettek feleségül – teljes nyarakat, hosszú időszakokat töltenek

■ Az ezüstcsatos vendégekönyv

1882.		1883.	
Naptár	19	Naptár	19
2. Sr. Alvincz János.	19	19. Pásztor Gyula békéscsabai.	
3. Erkel Adél.		20. Városi József békéscsabai.	
4. Békéscsabai Béké.	21.	21. Sr. Alvincz János békéscsabai.	
5. Békéscsabai Béké.		22. Békéscsabai Béké.	
6. Békéscsabai Béké.		23. Békéscsabai Béké.	
7. Békéscsabai Béké.		24. Békéscsabai Béké.	
8. Békéscsabai Béké.		25. Békéscsabai Béké.	
9. Békéscsabai Béké.		26. Békéscsabai Béké.	
10. Békéscsabai Béké.		27. Békéscsabai Béké.	
11. Békéscsabai Béké.		28. Békéscsabai Béké.	
12. Békéscsabai Béké.		29. Békéscsabai Béké.	
13. Békéscsabai Béké.		30. Békéscsabai Béké.	
14. Békéscsabai Béké.		31. Békéscsabai Béké.	
15. Békéscsabai Béké.		32. Békéscsabai Béké.	
16. Békéscsabai Béké.		33. Békéscsabai Béké.	
17. Békéscsabai Béké.		34. Békéscsabai Béké.	
18. Békéscsabai Béké.		35. Békéscsabai Béké.	
19. Békéscsabai Béké.		36. Békéscsabai Béké.	

az ókígyósi birtokon. Emlékezetes nagy eseménynek számított a 20. század köszöntése: óriási vendégsereg ünnepelte itt az új évvel együtt az új évszázad beköszöntét.

Család és árvák

A kastély úrnője árvaként nevelkedett, nagymamája, Müller Katalin és Göndöcs Benedek, gyulai apátplébános gyámként viselték gondját. Talán ezt ellensúlyozva látta oly szívesen vendégül mindig azokat az árvákat is, akik az általa alapított gyulai árvaházban nevelkedtek. Számos alkalommal megfordultak a kastélyban azok a szociális segítők, akik a gyulai nőegyletet, az árvaházat, a szegényházat képviselték. Rengeteg hölgy tűnik fel Krisztina vendégei között, akik ügyvivői vagy mecénási szerepben érkeztek, és az úrnő által alapított árvaházban/árvaházért dolgoztak. A vendégek könyv is arról tanúskodik, hogy Wenckheim Krisztinának a család szeretete és a jótékonykodás keretezte életét. Nem véletlenül tartották igen nagy becsben, és tisztelték személyét egész Békés megyében.

* A genealógiai kapcsolathálózati elemzés lehetővé teszi, hogy két, tetszőlegesen kiválasztott személy között megállapítsák a konkrét rokonsági-sógorsági viszonyt. Ballabás Dániel 2021-ben végzett átfogó genealógiai vizsgálatot a szabadkígyósi vendégekönyv bejegyzéseinek elemzésével.

Pávák a kastélyparkban

■ Mocsári ciprusok a mesterséges tó partján

A kastélyt átölelő, közel 25 hektáros impozáns park történeti kertként 2020 óta, a Szabadkígyósi Tájvédelmi Körzet részeként 1949 óta védett. Az angolpark, vagyis más néven a tájképi kert legromantikusabb része a kastélytól északkeletre kialakított, szabálytalan alakú mesterséges tavacska, a rajta átívelő vashíddal és mocsári ciprusokkal. Nemcsak a tavat kísérő különleges facsoport, de a műemlék épület déli homlokzata előtt álló hatalmas platán, páfrányfenyő, az úgynevezett pleasure

ground*, a kocsányos tölgyek, a gesztenyék és az évszázados fehérrnyárfasor is mind a letűnt korok emlékét őrzi.

Madársereg, lovak, majmok

A felújítás keretében a park egyes elemei is újjászülethettek. A mesterséges tavat kénes vizű kút, a Zsigmondy-forrás táplálja, amelynek megfelelő elvezetéséhez elkészült a patakmeder

rehabilitációja. Megújult a tó közepén átívelő romantikus vashíd, a parton nádtetős kacsaház épült az itt élő népes madársereg részére.

Wenckheim Frigyes és Krisztina annak idején hét gyermeke számára babaházat, úszómedencét és tornapályát építtetett a kertben. A legizgalmasabb rész pedig valószínűleg az az állatház lehetett, ahol a hazánkban honos állatfajok mellett három csimpánz is élt. Később lovaspólópálya, tenispálya, repülőgép-leszállópálya, sőt hangár is helyet kapott a Wenckheim-birtokon.

A felújítás keretében a tótól északra, az egykori babaház mellett játszótér készült, amelynek eszközei és építményei a családhoz, illetve Szabadkígyós történetéhez köthető témákat idéznek: többek között egy repülőgép alakú mászóka és három csimpánz alakja emlékeztet a kastélykert egykori különlegességeire. A kocsizás épülete mellett élő pávák is a park egzotikus állatvilágát idézik vissza.

Fény- és hangjáték a pleasure groundon

A déli homlokzat előtt ellipszis alakú, szimmetrikus, formára nyírt bukszusokból és tiszafákból álló geometrikus kertrész, a pleasure ground varázsolja el a látogatót, közepén karéjos

alaprajzú szökőkutas medencével. Innen egy díszlépcső vezet a könyvtárszoba elé épített teraszra, amely ma kávézóként megújulva várja a vendégeket.

A pleasure ground területén újjáépült a nagymedence szerkezete és egy olyan vízgépészettel egészült ki, amely fény- és hangjáték működését teszi lehetővé. Az új attrakció a nyári esték hangulatát teszi még romantikusabbá.

A Nemzeti Kastélyprogram fejlesztései során a 24,8 hektáros park – közvetlenül a kastélyhoz kapcsolódó – 7,6 hektáros, a pleasure groundot és a tó környezetét is magában foglaló legjelentősebb kertrészének helyreállítása történt meg. Az évszázados faállomány ápolását és speciális kezelését többnyire alpinista módszerekkel végezték el a szakemberek.

Vigyázzunk rájuk együtt, hogy még sok száz évig hirdethessék a Wenckheim család egykori nagyságát!

**A pleasure ground – a lakóépülethez kapcsolódó, geometrikus alaprajzú dekoratív kertrész – a historizáló kertek jellegzetes eleme volt. A lakóter szabadban való kiterjesztéseként látványban és rendeltetésben átmenetet képzett az épület és a szabadon formált park között. Neve (pleasure = öröm, élvezet), dekorativitásából, szemet gyönyörködtető jellegéből ered.*

A szabadkígyósi park különleges abból a szempontból, hogy majdnem eredeti terjedelmében maradt fenn, faállományában pedig még ma is gyönyörű idős példányok találhatóak. Felemelő élmény százötven éves tölgyek, platánok, vérbükkök, mocsárciprusok közt sétálni. Ezen túl egykori kerti építményeinek, berendezési tárgyainak egy része is fellelhető a helyszínen.

A kerttörténeti kutatás legizgalmasabb pillanatait a kerti részleteket is megőrkítő családi fotók azonosítása és az egykori babaház feltárása jelentette. A kastélyt építtető Wenckheim Frigyes és Krisztina hét gyermekének emelt kerti házikó helyét egy 1978-ban készített felmérési tervről, megjelenését archiv fotókról ismertük. A terepbejárásakor a felszínen látszó téglatörmelék alapján sikerült lokalizálni, a kertrégészeti kutatás során pedig előkerültek a kétosztatú, tornácos téglalapú alapfalai és padlóburkolata. Hasonló funkciójú építmények más kastélyok parkjában is voltak, például Nádasdladányban vagy Alcsúton.

A babaház helyreállítására nem volt lehetőség – maradványait vissza kellett temetni, hogy megmaradjanak –, így a gyerekek a játszótéren elhelyezett kis babaházat vehetik birtokukba. A felnőtteket pedig arra biztatom, hogy gyönyörködjenek a historizáló park szépségeiben a kastély melletti pleasure groundban, a tóparton vagy az idős fák közt sétálva.

Bechtold Ágnes, NÖF NKft., tájépítész tervező, művészettörténész

Az Ybl-kori állapot bemutatása

A 19. század végének egyik legpompásabb és legkényelmesebb hazai kastélyát korának modern technikai vívmányaival szerelték fel. 2014-ben részletes építéstörténeti- és restaurátori kutatás készült az épület korrekt helyreállítására érdekében. A dokumentáció egyik érdekessége, hogy a kastély pincéjét nem kiásták, hanem először megépítették a falait, majd körben feltöltötték földdel. Így az épület egy kisebb magaslaton helyezkedik el, ami tovább fokozza fenséges megjelenését.

Kandallók, amelyekben sosem égett tűz

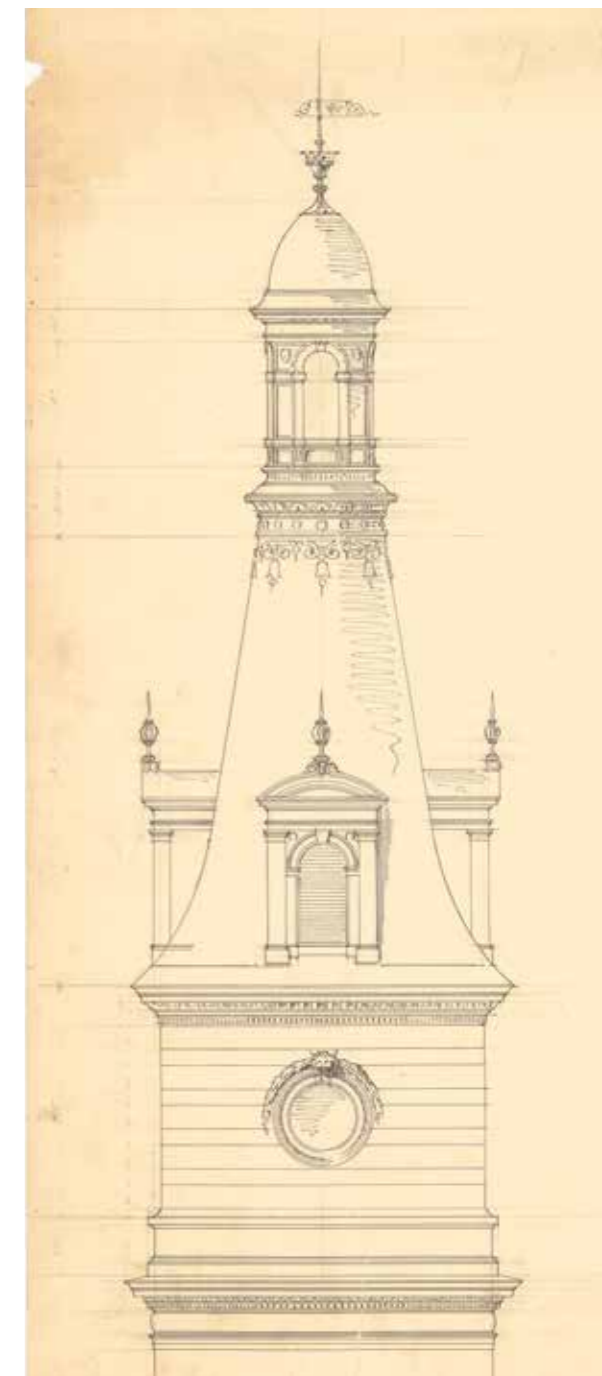
A pincében helyezték el azt a fatüzelésű kazánt, amelynek segítségével a falban futó csöveken keresztül, légbefúvással oldották meg a kastély fűtését. A földszinti, reprezentatív termekben – nagyszalon, könyvtárszoba, ebédlő – elhelyezett márványkandallókban ezért talán sosem égett tűz. Az épület világítását kezdetben gázlámpák biztosították. Ezek működtetéséhez biogázt használtak, amit mezőgazdasági hulladékból fejlesztettek a kiszolgáló épület mögött egykor állt gázházban. A légbefúvásos fűtés, valamint a biogázból fejlesztett világítás mellett, vízóblítésszerű illemhelyek és vezetékes vízzel ellátott fürdőszobák szolgálták a kastély lakóinak és vendégeinek kényelmét.

Félteve őrzött részletek

A kutatás és kivitelezés is igazolta, hogy amennyire lehetett, az épületet megóvták az oktatási intézményi időkben is. Megmenekült a legtöbb asztalos- és lakatos szerkezet, többnyire az eredeti tölgyfa padló-, fal- és mennyezetburkolat látható. A reprezentatív terekben – a burkolatok mellett – korhű tapéták idézik meg az egykori funkcióknak megfelelő hangulatot. Néhai megjelenését a lehető legpontosabban megidézve restaurálták az előcsarnokot, a lépcsőházat, a nagyebédlőt, a könyvtárat, a nagyszalont, a férfi- és női szalont, a budoárt és a kápolnát. A földszinti térsort érintő felújítás során alapvetően a kastély egységes, Ybl-kori állapothoz minél közelebbi bemutatására törekedtek a szakemberek.

Két rejtékajtó az ebédlőben

A faburkolatú ebédlőt a szintén faburkolatos könyvtár felől lehetett megközelíteni, illetve két, a burkolatba beolvadó ajtó nyílt a kiszolgáló tér felé. Ezt használta a személyzet. A tálalót ma a Krisztina kávézó foglalja el. Az ebédlőbe lépve a faborítás feletti bőrtapéta vonzza a tekintetet. Az archív fényképek, valamint a burkolat széle alatt megmaradt töredékek

A kastély egyik tornyának eredeti, Ybl Miklós-féle terve (forrás: HU BFL XV.17.f.331.b - 20/3, őrzési helye: Budapest Főváros Levéltára)

segítségével lehetett rekonstruálni a teremnek ezt a részletét. A Vasárnapi Ujság társasági rovatának újságírója így lelkendezett az ebédlőről 1882-ben: „*Feljöttünk a földszinti lakosztályba. Tágas, magas ebédlő, egyszerű tiszta renaissance stylben bútorozva, kényelmes ruganyos ülésekkel, a komfort nincsen föláldozva a gothikumnak, s nem azért vannak, hogy nézzük, hanem azért, hogy kényelmesen üljünk. Voltam már olyan helytt is ebéden, gazdag úrnál, hogy egész ember-állatkínzás volt végig enni az ebédet, a gothikus szék valóságos vallató volt, csak a csendbiztos hiányzott mellőle karikás ostorával.*”

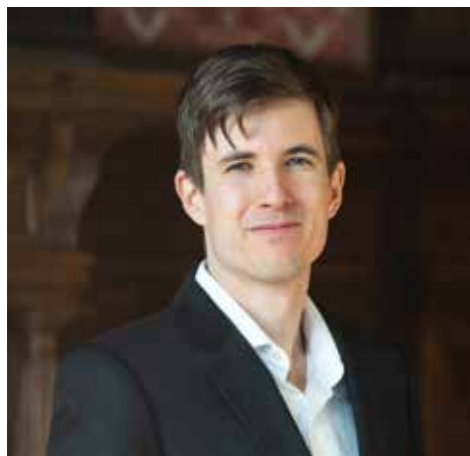
Új toronysisakok készültek

A kiterjedt beázások súlyosan károsították a tetőzetet, a cserék és helyreállítás során új toronysisakok készültek. A hatalmas szerkezeteket a földön ácsolták össze, majd daruval emelték a helyére az 5 és a 25 tonnás sisakot. A munka több hónapot vett igénybe. Megújult a tetőfedés is, valamint archív képek és a megmaradt elemek segítségével megtörtént a díszítőelemek pótlása is. Ehhez a bonyolult folyamathoz több szakterület – ács, bádogos, tetőfedő, díszműbádogos – összehangolt munkájára volt szükség. A rekonstrukció során az összes üveg felülvilágító, díszműbádog, kéményfedő, taréjelem és te-

■ Az ebédlő eredeti faburkolatos mennyezete

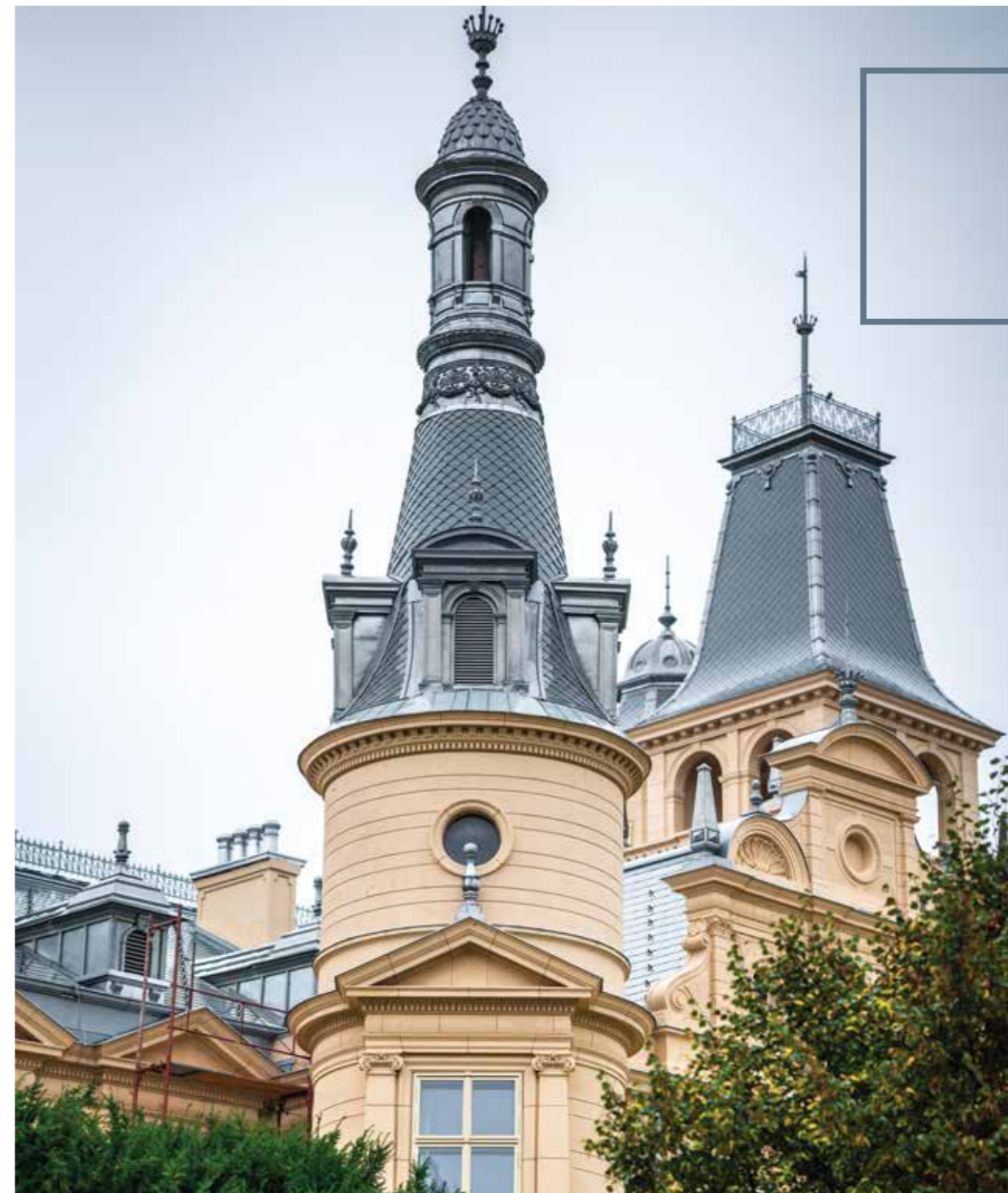
tőablak újjászületett, így a tető visszanyerte eredeti formáját. A teraszok szakszerű vízvezetésének kialakítása után néhány megmaradt eredeti hatszögletű burkolólap mintájára gyártották újra az összes burkolatot. Így ma a tetőre tekintve és a teraszokon sétálva ugyanaz a látvány fogadja a látogatót, ahogyan azt egykor Ybl megtervezte.

Szerencsésnek mondhatom magamat azért, hogy részt vehettem Ybl Miklós egyik jelentős épületének a megmentésében, a tervezési szakasztól egészen a megvalósítás befejezéséig. Nagy élmény volt lépésről lépésre figyelemmel kísérni a kastély megújulását, és közben a legkülönbözőbb szakterületek kiváló képviselőivel dolgozni együtt. Számomra különösen érdekes, ahogy a hagyományos és modern megoldások ötvöződnek a felújított kastélyban. Az eredeti épületelemek megőrzése és restaurálása mellett 21. századi technológia került beépítésre, a régi műtárgyak mellett megjelennek a kortárs bútorok és az egyedi fejlesztésű installációk is. Nehéz lenne kiemelni a kedvenc részemet a kastélyban, de azt ajánlom a látogatóknak, hogy mindenképpen térjen be a kávézóba. Itt a régi stílusú enteriőrbe (amely eredetileg a grófi család ebédlője volt) izlésesen simul bele a kortárs berendezés, a szomszéd helyiségben kialakított kiszolgáló térrel és az egykori télikert helyén kialakított terasszal. Aki belép ide, gondoljon egy pillanatra arra is, hogy ebben a művészi faragással díszített teremben a második világ-

háborút követő államosítás után tornatermet alakítottak ki az ideköltöztetett iskolások számára, kosárpalánkkal és bordásfallal. Nagy utat kellett megtenni, hogy a kastély egykori pompáját újra fel lehessen eleveníteni, és bízom benne, hogy ezek a fejlesztések folytatódni fognak.

Nagy Levente, NÖF NKft., vezető projektmenedzser

Wenckheim Krisztina, a leggazdagabb árva

Wenckheim Krisztina
Forrás: Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjtemény

dalára pedig az „Éljen a haza!” felirat került. Ferenc Józsefet Wenckheim Krisztina verssel köszöntötte a diadalkapunál. Gondoljunk bele, mekkora megtiszteltetést jelenthetett és mekkora bátorságra vallott a vers elszavalása az akkor 8 éves grófnő részéről!

Békés vármegye jótévője

Krisztina 1872-ben ment feleségül unokatestvéréhez, gróf Wenckheim Frigyeshez, aki „megszabadította őt az árvaságtól”. A jóindulatáról és emberségéről ismert ifjú asszony házasságát azzal tette emlékezetessé, hogy nászajándékából többek között egy százezer forintos alapítványt hozott létre, amelyből Ybl Miklós tervei alapján vármegyei árvaházat építettek Gyulán. Az 1873-as kolerajárvány idején Gyulán 63 gyermek maradt szegénységben, szülők nélkül. Mivel Krisztina is árvaként nőtt fel, így átérthette a szüleit elvesztő gyerekek élethelyzetét.

A grófnő mint Békés vármegye nagy jótévője vált ismertté: nem csak árvaházat alapított, de elősegítette a vármegyei kórház fejlesztését és a római katolikus egyházi és oktatási intézmények kiépítését. Férje az akkor már 100 000 kat. holdnál is nagyobb kiterjedésű uradalom gazdálkodását emelte igen magas fokra, amellet a közéletben is jelentős szerepet játszott.

Középpontban a gyermekek

Házasságukból hét gyermek, 3 fiú és 4 leány született, akiknek megfelelő neveltetése érdekében a család sokat tartózkodott Budapesten. A szabadkígyósi kastély terveinek készítésekor a házaspárnak még csak két lánya volt. Mire az utánuk születő három fiú elérte a serdülőkort, elkészült a család pesti palotája, ahol idejük egy részét töltötték. 1889 őszére épült fel a Baross és Reviczky utca sarkán álló, főhomlokzatával a Kálvin tér felé néző palotájuk, a mai Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár épülete. A fiúk a korban ritkaságnak számító módon nyilvános gimnáziumba, a pesti piaristákhoz jártak, és inkább csak a szünidőt töltötték a vidéki kastélyban.

Más, korabeli kastélyokkal ellentétben a Wenckheim család életének középpontjában álló gyermekek szobái nem külön emeleten vagy szárnyban, hanem a földszinten, a grófnéi háló és a nevelői szoba között helyezkedtek el. A grófné fizikai közelsége jól mutatja azt a figyelmet, amely a gyerekekre irányult. Nem volt a kastélyban – a korban több helyen előforduló – külön gyermekebédlő sem, így a nagyobb gyerekek már egészen biztosan a nagybédlőt használták szüleikkel és nevelőikkel együtt. A gyerekszoba az 1890-es évekre a két kisebb lány, Mariska és Ilona birodalma maradt. Idejük nagy részét azonban, akár csak fiútestvéreik, a hatalmas parkban, a számukra épült kerti babaházban és a majomház körül töltötték. Bizonyára sokat időztek a szalonban is, ahol zongorázni tanultak, és a könyvtárban, ahol házitánoik oktatták őket.

A család híres vendégkönyvének tanúsága szerint gróf Wenckheim Frigyes 1912. június 25-én halt meg Ókígyóson. A helyi Szent Anna-kápolna dombjába épített kriptában helyezték örök nyugalomra. A grófnőt is itt temették el 1924. szeptember 19-én. Wenckheim Krisztina és férje időszakának nagy és maradandó eredménye a csodálatra méltó szabadkígyósi kastély, amely ma ismét régi pompájában várja mindazokat, akik szeretnék átélni az egykori birtokosok híres vendégszeretetét, és a historizmus korának mindennapjait.

Wenckheim Krisztina és Wenckheim Frigyes esküvője az egész országot lázba hozta: több újság is tudósítót küldött az eseményre, amely Ókígyóson a régi kastélyban és a Szent Anna kápolnában zajlott 1872. június 18-án. Az ünnepi események már az előző nap elkezdődtek az uradalom népe számára rendezett népünnepellyel, fáklyásmenettel, tűzijátékkal, táncmulatsággal. Másnap reggel 9 órakor került sor az esküvőre a környék előkelőségei, a család és az arisztokrácia tagjainak részvételével. A templomon kívül rekedt násznépnek harangzúgás és üdvölvések jelezték, hogy Wenckheim Krisztina és Frigyes kimondta a holtodiglan-holtomiglant. Az házasságkötés fennkölt hangulatát jól érzékeltetik azok a köszöntő versek, amelyek a kor szokása szerint később nyomtatásban is megjelentettek. Ilyen volt az ókígyósi tanoncok örömeke, amely „Kígyós bájos angyalaként” köszöntötte a menyasszonyt: „Örök emlékü neved / Minden jó gyermek szeret / Szívünk hő imát rebeg / Frigyed Isten áldja meg” – szavalt a kígyósi gyerekek kórusa az ünnepségen.

Esküvőjét követően Wenckheim Krisztina grófnő, aki 6 nyelven beszélt, művészi szinten zongorázott és énekelt 7 gyermeket nevelt fel. Tartalmas életéről tisztségeinek sora is tanúskodik, a térségben számos fontos feladatot karolt fel és látott el.

Ő volt a

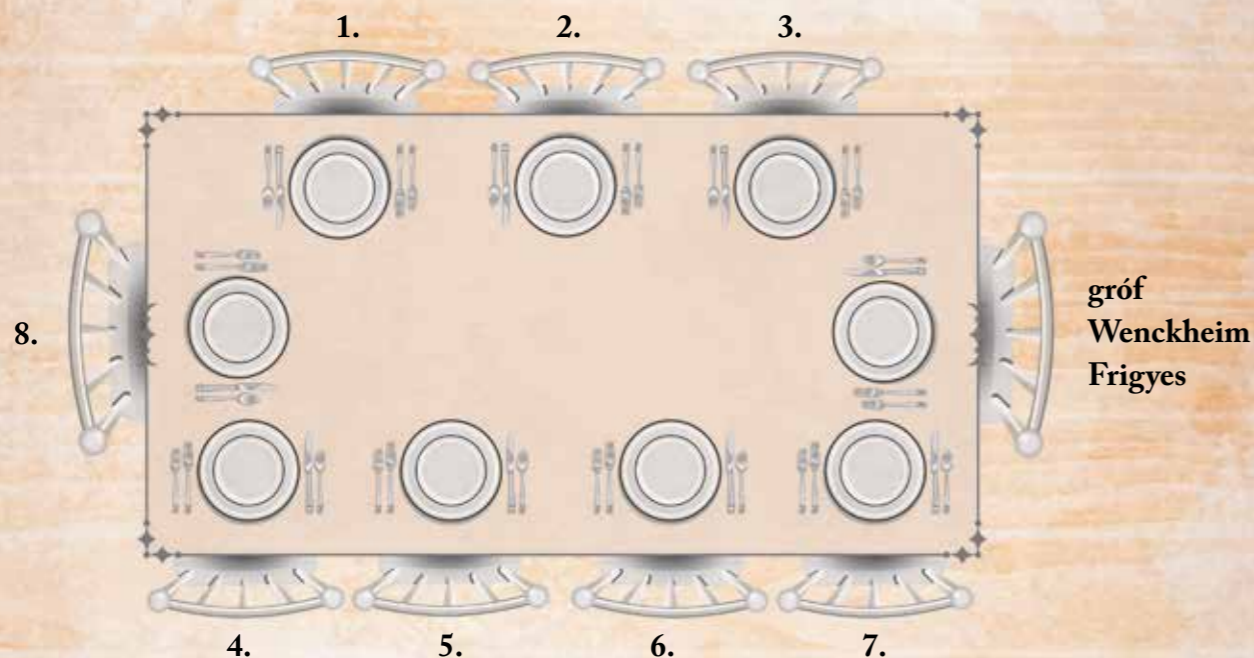
- A Tüdőbeteg Szanatórium tiszteletbeli elnöknője
- A gyulai árvaház alapítója
- A gyulai gimnázium alapítója
- A budapesti Jézus Szent Szíve templom alapítója
- A 101-es gyalogezred zászlóanyja
- A békésmegyei nőegylet elnöke
- A Vöröskereszt kígyósi fiókjának elnöke

Ki hol ülhetett a családi ebéd során?

A korabeli szokásokkal ellentétben a Wenckheim-kastélyban az idősebb gyerekek együtt étkeztek szüleikkel. A családban hét testvér volt: Friderika, Krisztina, Ilona, József, László, Mária és Pál.

Találd ki, hogy melyikük hol ülhetett a családi asztalnál!

- Frigyesel szemben ült a felesége, vagyis Krisztina grófnő
- Pál és József egymás mellett ültek
- Pállal szemben ült Friderika
- Friderika a grófnő, vagyis az anyukája bal oldalán foglalt helyet
- József és Mária között ült Ilona
- Mária az apukája bal oldalán kapott helyet
- Friderika mindkét szomszédja Krisztina volt
- A kis Krisztina László mellett ült

gróf
Wenckheim
Frigyes

MEGOLDÁS
1. Friderika · 2. (ifj.) Krisztina · 3. László · 4. Pál · 5. József · 6. Ilona · 7. Mária · 8. A grófnő Krisztina

FRANCIA FOGÁSOK a Wenckheim-kastélyban

A kastély szakácsának, Ruff Dezsőnek közel 30 receptje maradt az utókorra. A nagy tiszteletben álló szakács – akiről Wenckheim gróf olajfestményt is készíttetett – híres volt arról, hogy 385-féleképpen tudott tojásételt készíteni. A receptjeiben gyakran előforduló idegen kifejezések a francia konyha erős hatását mutatják.

Ruff Dezső néhány receptje eredeti helyesírással és szóhasználattal:

Áttört sűrűleves Margit királynő – módra / Potage Reine Margot

Jérce pürélevest tálaláskor két tojássárgájával és félliter mandulatejjel legirozunk. Betétnek borsó nagyságu csirkefásból posirozott galuskákat adunk.

Őzgerinc nagyvadász – módra / Selle de Chevreuil Grand Veneur

Őzgerincet spékelve megsütjük pecsenyének. Tálaláskor lefejtjük a filéket és mindkét oldalára papírzacskóval ujjnyi vastagságura gesztenyepürét helyezünk. A filéket felszeleteljük és ráhelyezük a pürére, barna vadmártással leöntjük. A következőkép körítjük: fons, árticsókát megtöltjük: az egyiket gesztenyepürével, a másikat zöldborsóval, külön Cumberland – mártást is adunk hozzá.

Melegsonka Celestine – módra / Celestine de Jambon

Fánkzaggatóval szűrjük ki vékony sonkaszeleteket. 12 celesztinhez 24 szeletet adjunk, az egyik szeletre tegyük ½ cm vastagságu borjufást, helyezük rá a másik szeletet, köröskörül elsimitjük, helyezük el vajjalkikent lábasba, öntsünk rá egy pohár madeira-bort s megre hevítjük. Koszorualakban tálaljuk, a közepére finom zöldborsót helyezünk piramisalakban, becsinált krémsmártást is adhatunk hozzá.

Fagylalt kisherceg-módra / Glace Petit Duc

Bombaformát kibélelünk 2 ujjnyi vastagon jó tejszínes vaníliafagylalttal. A közepére kimagozott ribizkegeléet teszünk, fagylalttal befödjük, 1 ½ órát fagyasztjuk. Tálaláskor külön adunk hozzá kis vaniliás bouchée-kat.

Csáky Sándor: A huszadik század szakácsművészete.

NÖF

Nemzeti Örökségvédelmi
Fejlesztési Nonprofit Kft.

nof.hu · szabadkigyosikastely.hu
facebook.com/nofnkft · instagram.com/nofnkft

Múltunk
jelen időben

NEMZETI KASTÉLYPROGRAM
ÉS NEMZETI VÁRPROGRAM

nkvp.hu · facebook.com/nkvp
instagram.com/nkvp

